

► pag. 2
Warmtenet Appelweg, opening 23 november 2009

► pag. 3
BIM: van gezelligheidsclub tot belangenbehartiger

► pag. 4
Ambitieuze Moerdijk

Nieuwsbrief

speciale uitgave | november 2009

Innovatief Moerdijk opgenomen in 'Schoon Brabant'

Het Haven- en industrieterrein Moerdijk is door de provincie aangewezen als 'Proeftuin Schoon Bedrijventerrein'. Proeftuinen zijn innovatieve en/of experimentele projecten op verschillende locaties in Noord-Brabant, die voortkomen uit het bestuursakkoord 'Vertrouwen in Brabant'. Hierin zijn de plannen van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant voor de periode 2007-2011 uitgewerkt in zes programmalijnen. Brabant wil zich profileren als een mooie, schone, bereikbare, dynamische, perspectiefrijke en verbindende provincie. Met zes proeftuinen binnen de programmalijn 'Schoon Brabant' wil de provincie laten zien dat duurzame innovatieve oplossingen daadwerkelijk uitvoerbaar zijn.

Bijna Beste Bedrijventerrein

Het Haven- en industrieterrein Moerdijk ontving in oktober 2009 de tweede prijs bij de uitreiking van de 'Beste Bedrijventerrein' in de categorie bestaand. Het behalen van deze tweede plaats mag gezien worden als een beloning voor de inzet die alle betrokken partijen gedurende de afgelopen jaren hebben getoond.

De vakjury van het blad 'Bedrijventerreinen' was onder de indruk van het industrieel ecosysteem, waarbij bedrijven onderling restwarmte kunnen uitwisselen.

De communicatie met omgeving verdient nog extra aandacht, vond de jury. Hoewel dit altijd al een aandachtspunt is geweest voor het haven- en industrieterrein, wordt de aanbeveling graag ter harte genomen. Deze nieuwsbrief zal daar zeker aan bijdragen, evenals de virtuele wereld. Maar communicatie werkt alleen maar als het twee richtingen op gaat. Het haven- en industrieterrein staat dan ook altijd open voor vragen, opmerkingen en klachten. U kunt hiervoor bij de dorpsraden of de burenrraad terecht, maar natuurlijk ook bij het Havenschap of de milieuklachtenlijn.

Beste bedrijventerrein in de categorie bestaand werd het BioScience Park te Leiden. Het bedrijventerrein Borchwerf in Roosendaal werd derde.

Als het hier niet lukt om duurzame verbindingen te maken, dan lukt het nergens

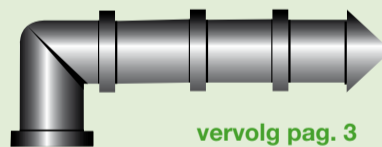
Paul van Dijk | projectleider

Duurzame verbindingen centrale thema

De provincie Noord-Brabant liet het oog vallen op Moerdijk omdat hier al veel voorwerk verricht is en de provincie, gemeente Moerdijk, waterschap Brabantse Delta, Rijkswaterstaat Zuid-Holland, bedrijven - verenigd in de Bedrijvenkring Industrieterrein Moerdijk - en Havenschap Moerdijk al een gezamenlijke doelstelling hadden. Paul van Dijk, projectleider namens de provincie: "Het bestuursakkoord en daarmee de proeftuinprojecten lopen tot 2011. De tijd om dergelijke projecten te initiëren en uit te voeren is

kort. Omdat op Moerdijk al sprake was van een goede samenwerking tussen de bedrijven en verschillende overheden en er zelfs een geactualiseerd en ondertekend Masterplan Duurzaam Haven- en industrieterrein Moerdijk lag, was het een voor de hand liggende keuze. Daarnaast is Moerdijk het enige bovenregionale industrieterrein met zware industrie in Brabant. Als het hier niet lukt om duurzame verbindingen te maken, dan lukt het nergens." Heette het project in eerste instantie 'Proeftuin Schoon bedrijventerrein Moerdijk', gaandeweg kwam de titel 'Duurzame verbindingen Moerdijk' boven bor-

relen. Van Dijk: "Die verbindingen zijn het centrale thema op Moerdijk. En dan gaat het niet alleen om bijvoorbeeld verbindingen die de uitwisseling van reststromen mogelijk moet maken, maar ook om de bereikbaarheid van het terrein te verbeteren. Met deze projecten wordt in feite al ingespeeld op het nieuw te ontwikkelen beleid voor werklocaties in Brabant.

Virtueel Moerdijk, zicht op de toekomst

Duurzame verbindingen Moerdijk omvat op dit moment acht projecten. Projecten die soms op korte termijn resultaat laten zien maar ook projecten die pas in de verdere toekomst gerealiseerd gaan worden.

De virtuele wereld, Virtuocity, maakt het mogelijk de projecten in beeld te brengen en het heden en de toekomst te combineren. Wachten op het eindresultaat hoeft niet, het is al te zien in deze virtuele wereld. Als avatar (virtuele persoonlijkheid) kan iedereen rondwandelen en de (toekomstige) duurzame verbindingen in Moerdijk bekijken.

Bezoekers kunnen met elkaar communiceren, discussiëren en ideeën uitwisselen. Daarnaast kunnen bezoekers informatie vinden over het haven- en industrieterrein, de bedrijven en de diverse duurzame ontwikkelingen die in gang gezet worden met de resultaten ervan.

U kunt nu al een kijkje nemen in de toekomst via <http://proeftuinen.virtuocity.eu>. Instructie: downloaden software Cebra; naam invullen; avatar uitkiezen; Duurzame verbindingen Moerdijk aanklikken en dan kunt u het terrein gaan verkennen.

Waarom deze nieuwsbrief?

Het Haven- en industrieterrein Moerdijk is flink in beweging. Vele duurzaamheidsprojecten zijn door de Proeftuinprojecten 'Duurzame verbindingen Moerdijk' in een versnelling geraakt. Maar er zijn meer successen geboekt, die wij graag met u willen delen. Zo is in november het tiende monitoringonderzoek afgerond. De onderzoeken door de jaren heen laten zien dat de bedrijven steeds meer werken aan kwaliteitsverbetering van hun terrein en aan verduurzaming van hun bedrijfsvoering.

Met de nieuwsbrief Duurzame verbindingen Moerdijk willen wij u ook in de komende periode op de hoogte houden van de actuele ontwikkelingen.

Overlast? Direct melden helpt!

In 2008 zijn er totaal 279 klachten ingediend. In 90% van de gevallen ging dit om geuroverlast, voor het overige was er sprake van geluidsoverlast. In ongeveer 30% van de gevallen kon een veroorzaker van de klachten vastgesteld worden. Helaas is de veroorzaker niet altijd meer aan te wijzen, omdat geur of geluid slechts korte tijd waargenomen kunnen worden. Daarom is het goed om overlast van stank, geluid, bodemverontreiniging, luchtverontreiniging of lichthinder direct te melden. U kunt u hier voor terecht bij de milieuklachtenlijn van de Regionale Milieudienst West-Brabant (RMD).

Milieuklachtenlijn
(0165) 55 98 50

24 uur per dag, 7 dagen per week

Gemeente, provincie en RMD hebben de krachten gebundeld en werken aan een verbetering van de klachtenregistratie. Een klachtenanalyse moet eens per kwartaal inzicht geven in de meldingen.

Proeftuinprojecten Duurzame verbindingen Moerdijk: Warmtenet Appelweg

Het aan de Appelweg gelegen bedrijf BEWA zet voedselresten afkomstig van horeca, restaurants en frietfabrieken om in warmte en stroom. Een gedeelte van die warmte wordt ingezet in het eigen bedrijf, echter ook buurbedrijven kunnen gebruik maken van de overtollige warmte. Om dat mogelijk te maken wordt het Warmtenet Appelweg aangelegd. In de toekomst moet dit warmtenet onderdeel gaan uitmaken van een multicore ringleiding voor verschillende reststromen op het haven- en industrieterrein.

Horizonverwarming

Al sinds begin 2006 heeft BEWA een vergistingsinstallatie op het terrein staan, die met behulp van Warmte-KrachtKoppelingen (WKK's) de swill, ofwel de voedselresten, omzet in stroom en warmte. Onlangs kreeg BEWA vergunning voor een tweede vergister. Henry van Bente, directeur van de BEWA-groep: "De vergistingsinstallaties leveren samen 4 megawatt warmte en 2,5 megawatt elektriciteit op. Ter vergelijking: met 1 megawatt stroom kun je 2.500 huishoudens voorzien van elektriciteit." BEWA kan een gedeelte van de warmte gebruiken binnen het eigen bedrijf. Er is echter nog restwarmte beschikbaar. Van Bente: "Met die overtollige warmte is BEWA nu eigenlijk de horizon aan het verwarmen. Dat is natuurlijk zonde. Buurbedrijf Bolsius heeft warmte nodig voor de opslag van paraffine. Daarom zijn we een aantal jaren geleden gaan praten, om te kijken of we een leiding kunnen aanleggen waarmee zij overtollig gas kunnen gebruiken. Een dergelijke koppeling vergt echter een enorme investering, die zonder steun niet eenvoudig te realiseren is."

► De aanleg van het warmtenet in volle gang.

kleinschaliger industriële bedrijven kan plaatsvinden, of op de wat kleinere bedrijventerreinen. Want de Appelweg is eigenlijk een klein bedrijventerrein op zich."

Duwtje voor project

Gaandeweg veranderde echter ook het uitgangspunt. Ging het bij BEWA in eerste instantie om een koppeling tussen BEWA, Bolsius en Drecht

gaat om een verbinding tussen twee bedrijven. Doordat meer mensen hun zegje willen en moeten doen, verliep het project soms wel wat stroperiger. Aan de andere kant heeft het project juist een duwtje gekregen doordat het is opgenomen in de proeftuinprojecten. Alle partijen hebben de handen ineengeslagen om het project te laten lukken." Met succes zo blijkt uit de feestelijke bijeenkomst van 23 november 2009 waarbij het warmtenet Appelweg Bewa – Bolsius – DCS officieel geopend werd. Hiermee zijn de 'eerste duurzame verbindingen' in het kader van de intentieovereenkomst in werking gesteld. Een belangrijke mijlpaal voor de 'Duurzame verbindingen Moerdijk'.

Realistische ondernemer

Ondernemer Van Bente blijft wel realistisch. "Omdat BEWA met die vergistingsinstallaties koploper is in Nederland krijg ik soms de vraag of ik zo begaan ben met milieu. Voorheen moesten wij het afval naar Duitsland transporteren voor verwerking. Dat kost extra energie, terwijl het niks oplevert. Dan ben ik vooral ondernemer en doe ik dat liever zelf. Nu krijg ik er ook wat voor terug."

► Op 24 augustus 2009 werd minister Van der Hoeven door BEWA-directeur Henry van Bente (!) rondgeleid. Zij was danig onder de indruk van de biogasinstallatie. Rechts op de foto Uiterwijk, directeur Havenschap Moerdijk.

Het idee van de uitwisseling van restwarmte werd geadopteerd door de provincie en opgenomen in de proeftuinen. "De kartrekkers van de proeftuinen zagen in 'de Appelweg' een project dat op korte termijn te realiseren is. Het kan als voorbeeld dienen voor andere bedrijventerreinen, omdat het laat zien dat uitwisseling van restwarmte ook tussen wat

Coating Services (DCS), nu wil men een multicore ringleiding op het terrein aanleggen waarbij dit het eerste gedeelte is. Deze ringleiding moet openbaar worden. Van Bente: "Dat had flinke gevolgen voor het project, omdat zo'n openbare ringleiding met aansluitingen voor meerdere bedrijven aan heel andere technische eisen moet voldoen dan wanneer het

vervolg van pag. 1

De uitwerking van de verschillende ideeën en projecten binnen de proeftuin zal nadrukkelijk in nauwe samenwerking plaatsvinden met het Havenschap Moerdijk en de partijen vertegenwoordigd in de Stuurgroep Duurzaam Haven- en industrieterrein Moerdijk.

Ontwikkeling formule

De grootste ambitie is het realiseren van een Multicore Ringleiding voor de uitwisseling van reststromen. De aanleg van een warmtenet voor aan de Appelweg gelegen bedrijven, is hiervoor de eerste aanzet. Dat is een belangrijk leertraject. Het blijkt dat de uitvoering van een concreet idee in de praktijk weerbarstig is. Het is complex door de vele betrokken partijen en verschillende disciplines en de soms tegenstrijdige belangen van de verschillende partijen maakt het niet makkelijk om afspraken te maken. Ook voor de overheden is het goed om te zien welke belemmeringen er zijn, bijvoorbeeld als het gaat om vergunningverlening. Met de proeftuinprojecten willen we eigenlijk een formule ontwikkelen waardoor we dergelijke projecten kunnen kopiëren voor andere locaties. Door nu te leren moeten processen straks versnellen. Op het Haven- en industrieterrein Moerdijk, maar ook op andere bedrijventerreinen. De ogen zijn op Moerdijk gericht, zelfs internationaal is er belangstelling voor dit proeftuinproject," zegt de projectleider. De complete ringleiding zal aan het einde van de proeftuinperiode nog

niet gerealiseerd zijn. Dat is volgens Van Dijk ook niet het uitgangspunt: "Als het proeftuinproject wordt afgesloten hopen wij dat er meerdere deelprojecten gerealiseerd zijn, maar dat er in elk geval een structuur is opgezet waarmee alle partijen die het akkoord hebben ondertekend weer verder kunnen."

Handen vol

Die structuur is hard nodig, want de ringleiding is slechts één van de acht grote projecten. Daarnaast zijn er projecten voor een Energy Utility Centre, levering restwarmte aan een kassencomplex, Duurzaam Watercluster Middenweg, de oprichting van een railwindpark, verbeterde ontsluiting voor de bereikbaarheid van het terrein, verbetering van de sociale duurzaamheid en de inrichting van een omgevingsloket waarin gemeente en provincie via één loket bereikbaar zijn. Deze grote projecten worden vaak weer opgedeeld in kleinere trajecten. Projectleider Van Dijk besluit: "Je merkt wanneer je vertelt over projecten die nu opgepakt worden, dat steeds meer bedrijven enthousiast worden en met nieuwe ideeën komen. Dat enthousiasme willen we vasthouden. Er liggen zelfs zoveel kansen dat het oorspronkelijke plan om een tweede locatie als proeftuinen 'schoon bedrijventerrein' aan te wijzen, niet doorgaat. We hebben aan Moerdijk de handen meer dan vol."

► Informatie over de proeftuinen: www.duurzameverbindingenmoerdijk.nl.

Platform KAM-coördinatoren

Vier keer per jaar wordt een bijeenkomst georganiseerd voor medewerkers die verantwoordelijk zijn voor kwaliteit, arbo- en milieuzaken. Doel is om kennis en ervaring uit te wisselen tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en overheden. De deelnemers bepalen welke actuele onderwerpen behandeld worden. Externe veiligheid, wet- en regelgeving, energie-inkoop & efficiency en bestemmingsplannen stonden al eerder op de agenda. Voor 2009/2010 staan de volgende data gepland:

- 10 december 2009
- 18 maart 2010
- 24 juni 2010
- 23 september 2010
- 16 december 2010

De bijeenkomsten worden gehouden bij steeds wisselende gastbedrijven.

Meer informatie of aanmelden voor deze bijeenkomsten kan via henk.krols@bmdzuid.nl

Burenraad houdt spiegel voor

Enkele jaren geleden werd de burenraad opgericht. In dit platform vinden lokale dorps- en stadsraden en bedrijven elkaar. De burenraad volgt actuele ontwikkelingen op de voet en stelt waar nodig kritische vragen. Daarmee vormt de burenraad een spiegel voor het terrein.

“De burenraad houdt zich vooral bezig met feitelijke zaken. In de afgelopen tijd hebben we ons bijvoorbeeld gericht op veiligheid bij brand. We kijken daarbij niet alleen naar de veiligheid van de omgeving, maar ook naar de veiligheid van de mensen die op het terrein werken. Dat zijn er inmiddels ruim 13.000 en dat is meer dan het aantal mensen dat in nogal wat omliggende kernen woont.

Zeker nu er vrij dicht op elkaar wordt gebouwd, moet die veiligheid hoge prioriteit hebben. Daarnaast hebben ook onderwerpen als geluid en verkeerszaken onze aandacht. Er is bijvoorbeeld een gevaarlijke situatie bij de uitvoegstrook op de rijksweg naar het bedrijventerrein. Daar proberen we als burenraad verandering in te brengen”, vertelt Boelhouwer van Wouwe, voorzitter

van de burenraad. Waar mogelijk wil de burenraad aan de voorkant van een proces betrokken worden en niet achteraf geïnformeerd worden. Soms echter is het een bewuste keuze om nog even te wachten met inmenging: “Op dit moment wordt onderzocht of er een uitbreiding van het logistiek park kan plaatsvinden. Daar bemoeit de burenraad zich niet mee zo lang de overheid daarover nog geen uit-

sluitsel heeft gegeven. Als er eenmaal wel een besluit ligt, dan moet voor de inrichting ook de burenraad in beeld komen. Dat is moeilijk, want in de burenraad zitten vertegenwoordigers die staan te trappelen om betrokken te worden bij dit logistieke park. Zij willen hun zegje daarover graag doen”, zegt Van Wouwe.

De klachtenbehandeling is een van de onderwerpen die met regelmaat terugkeren op de agenda van de burenraad. Van Wouwe vindt dat in de coördinatie van die klachtenbehandeling inmiddels wel een aardige stap is gezet. Hij houdt daarbij wel een slag om de arm: “Vaak hoor je pas iets als het niet goed gaat. Over de klachtenbehandeling krijgen wij momenteel geen negatieve signalen. Wanneer mensen echter wel slechte ervaringen hebben met de afhandeling van klachten, wil ik ze oproepen om daar de dorpsraden over te informeren. Denk niet dat het indienen van klachten toch niet helpt. Het houdt de overheid en bedrijven fris. Het is de barometer van een terrein.”

De voorzitter van de burenraad is van mening dat er ook in de communicatie met bedrijven en overheid vooruitgang is geboekt. Toch kan er

nog wel het een en ander verbeterd worden. Suggesties en opmerkingen moeten serieus genomen worden. De burenraad wil een spiegel voor houden, maar moet de mogelijkheid wel krijgen.

Nauwgezet worden de duurzame ontwikkelingen gevolgd op het terrein. Wanneer een monitoringrapport verschijnt, wordt deze besproken binnen de burenraad: “Monitoring draagt zeker bij aan de openheid over het terrein. Het is echter moeilijk om conclusies te trekken uit die harde gegevens. Aan de vertaling van die gegevens zou wat mij betreft meer aandacht geschonken mogen worden. Bewoners hebben meer aan tendensen dan cijfers. Er is veel belangstelling voor de duurzame projecten. Onlangs hebben wij met de burenraad het bedrijf dat kippenmest omzet in energie bezocht. Dan gaat zo iets leven en blijft het niet bij papier.”

BIM: van gezelligheidsclub tot belangenbehartiger

Het Haven- en industrieterrein Moerdijk beleefde in 2008 een kroonjaar: veertig jaar geleden vestigde zich hier het eerste bedrijf. In de loop der tijd zijn daar natuurlijk heel wat bedrijven bijgekomen en dat aantal groeit nog steeds. Dat vergt een andere rol voor een bedrijvenvereniging.

In de beginjaren was het haven- en industrieterrein niet zo vaak onderwerp van gesprek. Ook vanuit de omgeving kwamen eigenlijk weinig vragen. Echter met het voller worden van het terrein, namen ook de vragen vanuit de bevolking toe. De Bedrijvenkring Industrieterrein Moerdijk (BIM) maakte een beweging door en veranderde van gezelligheidsclub in belangenbehartiger. Ook de bedrijven zelf veranderden en zochten naar meer onderlinge samenwerking. Jan Peters, directeur bij Dr. Kolb Nederland en voorzitter van de BIM: “De bedrijven waren zich bewust van hun verantwoordelijkheden. Zij hadden objectieve informatie over het gehele terrein nodig. Wat doen we met elkaar, wat emitteren wij, zijn wij op de goede weg, liggen er kansen?” Deze vragen vormden volgens Peters de aanzet tot het monitoringonder-

zoek, zoals dat tien jaar geleden is opgestart. De eerste jaren werd het monitoringrapport in een herkenbaar ‘groen boekje’ uitgegeven en verspreid. Er zijn speciale nieuwsbrieven gemaakt om de resultaten en conclusies op een heldere wijze over te brengen

Deze koplopers willen wij als voorbeeld stellen, ‘op de platte kar zetten en het dorp rondrijden’

naar de omgeving. Peters: “dat proactief communiceren vind ik een van de belangrijkste speerpunten van het monitoringonderzoek en -rapport. Het heeft ons geholpen om duidelijk te maken wat we doen en waar we met het terrein naar toe willen. Uit de cijfers blijkt dat we actief bezig zijn om emissies als geur en geluid terug te dringen. Het kan bij discussies over

uitbreiding of kritiek wat wind uit de zeilen halen. Ook kun je aan potentiële werknemers laten zien wat er gebeurt op het terrein.”

Ook bij de overheden staat het terrein goed op de kaart, zeker nu het is aangewezen als Proeftuin. Peters: “Helaas raakt dat proeftuinproject nu een groot deel van de 200 bij ons aangesloten bedrijven niet. Het is een groep van ongeveer 20 bedrijven die binnen hun eigen branche het voortouw neemt, actief is om de eigen bedrijfsvoering en die van het terrein totaal te verduurzamen. Deze koplopers willen wij als voorbeeld stellen, ‘op de platte

kar zetten en het dorp rondrijden’. Daarom komt er volgend jaar een bijeenkomst waar deze bedrijven zich kunnen profileren, waardoor andere bedrijven gestimuleerd worden om aan te haken.” Dat bij elkaar brengen van bedrijven met vergelijkbare problematieken en zo laten delen in kennis en ervaring ziet de voorzitter van BIM als een

belangrijke taak: “Er zijn al collectieve opleidingen georganiseerd, we zijn bezig met het opzetten van een collectieve brandweer. Naar aanleiding van het Platform KAM-coördinatoren Moerdijk waarin medewerkers die verantwoordelijk zijn voor kwaliteit, arbo, milieu en veiligheid elkaar ontmoeten, is er ook de vraag gekomen om iets dergelijks op te zetten voor bijvoorbeeld personeelsmensen. Het bewijs dat dergelijke initiatieven werken op Moerdijk.”

Meer informatie op: www.bimmoerdijk.nl

Jan Peters | voorzitter BIM

Belangrijke contactgegevens:

Havenschap Moerdijk
Jacco Rentrop, Manager milieu en veiligheid Haven- en Industrierrein Moerdijk, tel. (0168) 388 888
jre@havenschapmoerdijk.nl

Burenraad en Bedrijvenkring Industrierrein Moerdijk
Sjaak Vaes, secretaris, tel. (0168) 388 880
sv@havenschapmoerdijk.nl

Proeftuin Duurzame verbindingen
Provincie Noord-Brabant
Projectleider Paul van Dijk, tel. (073) 680 84 46, pvdijk@brabant.nl
Programmamanager Martin Eijkelhof, tel. (073) 680 81 76
meijkelhof@brabant.nl

Projectondersteuning Monitoring, Proeftuin Duurzame verbindingen, Platform KAM-coördinatoren Moerdijk
BMD Advies Zuid-Nederland, Henk Krols, tel. (013) 8000 300
henk.krols@bmdzuid.nl

Ambitieuus Moerdijk

Het Haven- en industrierrein Moerdijk wil toonaangevend zijn als het om duurzaamheid gaat. Om dit streven te bekrachtigen is in 2007 een Masterplan Duurzaam Haven- en industrierrein Moerdijk vastgesteld. Deze ambities zijn veelal overgenomen in de proeftuin 'Duurzame verbindingen Moerdijk' en samengevat op een ambitiekaart die op 2 april van dit jaar ondertekend is als startsein voor de proeftuinprojecten.

Om de ambities van het haven- en industrierrein in beeld te brengen zijn de visie, ambities en kansrijke maatregelen samengebracht op de ambitiekaart. Binnen elke ambitie zijn de meest kansrijke maatregelen geformuleerd. Een aantal van deze projecten hebben in het kader van de proeftuin prioriteit gekregen, sommige zijn zelfs al in gang gezet. Voor deze projecten zijn projectteams samengesteld, die zorgen voor uitvoering en rapportage over de voortgang. Een bijzonder project binnen de proeftuin is het Omgevingsloket, dat op 13 mei 2009 officieel van start ging. Gemeente en provincie werken hierin samen om bedrijven beter te ondersteunen bij ingewikkelde vergunningstrajecten. Of het nu om een gemeentelijke bouwvergunning gaat of om een provinciale milieuvergunning; bedrijven hebben te maken met maar één aanspreekpunt. Dit omgevingsloket neemt hiermee een voorsprong op de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) die in de loop van 2010 van kracht gaat. In deze wet worden uiteenlopende vergunningen als de bouwvergunning, milieuvergunning en ruim twintig andere gemeentelijke en provinciale toestemmingen verenigd in één omgevingsvergunning.

De ambities samengevat:

- duurzame koppelingen voor uitwisseling reststromen - de restwarmte door Bewa aan de Appelweg en later koppelingen in het cluster Ardagh/Middenweg en cluster ATM/Vlasweg zijn hier voorbeelden van;
- duurzame bedrijfsvoering - dit zijn veelal maatregelen bij individuele bedrijven die zorgen voor een lagere milieubelasting. Denk aan hergebruik van reststoffen maar ook aan technische aanpassingen die zorgen voor een schonere luchtmissie;

► Na het ondertekenen van de ambitiekaart op 2 april 2009 werd een symbolisch stukje van de ringleiding voor reststroomuitwisseling aangesloten. Deze ringleiding is één van de grootste ambities van het haven- en industrierrein.

- duurzame inrichting en ontsluiting door gezamenlijke infrastructuur - onderzocht wordt onder andere of er een windmolenpark gerealiseerd kan worden. Ook de verbetering van het openbaar vervoer is een van de ambities;
- sociale duurzaamheid - dit zijn initiatieven die het industrierrein met de omgeving 'verbinden'. Voorbeelden hiervan zijn een gezamenlijke brandweer van gemeente en industrierrein, of het beschikbaar stellen van woonruimte voor werknemers in de omgeving.

De volledige ambitiekaart vindt u op de website van het havenschap: www.portofmoerdijk.nl, business-to-business, [duurzame verbindingen](http://duurzame-verbindingen).

Moerdijk pakt kansen

In november verscheen het tiende exemplaar van het monitoringrapport. Henk Krols, manager van BMD Advies Zuid-Nederland, is vanaf het eerste begin betrokken bij deze onderzoeken. In een gesprek blikt hij terug op tien jaar monitoring, wat was het uitgangspunt, waar staat het haven- en industrierrein nu en hoe moet het verder?

Duurzaamheidsplan omarmd

'Moerdijk, vuilnisbelt van Europa' kopten de kranten rond 1996. Het haven- en industrierrein had te kampen met een enorm slecht imago. Dat was de directe aanleiding voor de provincie om te laten onderzoeken hoe het nu daadwerkelijk gesteld stond met de milieusituatie op Moerdijk. Het TNO-rapport toonde aan dat er absoluut geen sprake was van een vuilnisbelt, maar dat er wel kansen lagen om de milieubelasting te verminderen. Henk Krols, manager van BMD Advies Zuid-Nederland: "Het rapport werd omgevormd tot een plan om van het

haven- en industrierrein een duurzaam terrein te maken. De laatste jaren zit die duurzaamheid bij meerdere terreinen wel in de lift, maar zo rond 1997 was Moerdijk hierin uniek. De in de BIM verenigde bedrijven en betrokken overheden omarmden het plan. Om inzicht te houden in de milieusituatie is toen besloten te gaan monitoren, in 1999 is daarop het eerste rapport verschenen. BMD Advies Zuid-Nederland zorgde voor de verzameling en verwerking van de gegevens. Deze werden aangeleverd door de betrokken overheden en door de bedrijven die de meeste invloed hebben op de omgeving."

Voorlichting aan omgeving

Met de rapporten zou er meer openheid en voorlichting gegeven kunnen worden aan derden. Daarom werden de eerste rapporten breed verspreid. Het bleek echter dat cijfers voor de meeste omwonenden te weinig spraken. Daarom werd ook een aantal keer een publiek-vriendelijke versie gemaakt van het rapport om de bewoners van omliggende kernen te informeren over de ontwikkelingen op het haven- en industrierrein. In de loop der jaren is het ook een gewoonte geworden om het rapport met de burenrade te bespreken. "Vragen kunnen daardoor direct beantwoord worden", zegt Krols

daarover. Werden in de eerste rapporten alleen maar de cijfers van milieu-onderwerpen opgenomen, gaandeweg werd ook steeds meer informatie over lopende projecten gegeven. Zo is er

► BIM-Voorzitter Jan Peters (l) overhandigt het monitoringrapport 2008 aan Sjaak Vaes (m) van het Havenschap en Jack Droog van ATM (r). Zij stonden tien jaar geleden aan de wieg van Monitoring Moerdijk en zijn nog altijd nauw betrokken.

nu ook ruimte voor onderwerpen als uitwisseling reststoffen, beveiliging, protocollen informatievoorziening, parkmanagement en goederenstromen. De monitoringrapporten geven ook steeds stof voor discussies en vragen. "Naar aanleiding van het eerste rapport is aan de bedrijven gevraagd een top tien te maken van belangrijke issues. Op één stond de gezamenlijke energievoorziening. Dat is nog steeds een belangrijk punt, waar op dit moment hard aan gewerkt wordt. De

collectieve inzameling van afval stond op de tweede plaats, maar daar is nog weinig van gekomen. Het collectieve beheer van groen en gebouwen vonden de bedrijven ook heel wat waard. Dit is inmiddels door het Havenschap opgepakt. Pas op de negende plaats stond in 1990 de uitwisseling in restwarmte en andere reststoffen. Dat deze in de loop der jaren omhoog is geklommen tot misschien wel de eerste plaats, blijkt wel uit de recente ontwikkelingen op het terrein."

Bijdrage aan verduurzaming

Monitoring moest ook een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van duurzaamheidsprocessen. Krols: "Terugkijkend op die tien jaar durf ik wel te zeggen dat we daarin slagen. We gebruiken de rapportages om de kansen in beeld te brengen. Gebleken is dat die vooral bij energie en water liggen, onderwerpen waar nu stevig op ingezet wordt. Ook wanneer nieuwe bedrijven zich willen vestigen spelen de monitoringgegevens een belangrijke

rol. Daarmee kan nagegaan worden of tussen deze en bestaande bedrijven reststroomkoppelingen mogelijk zijn. Toch is het lastig om aan de hand van de gegevens aan te geven of bijvoorbeeld de milieubelasting minder wordt. We werken met absolute getallen, wat betekent dat wanneer de bedrijvigheid toeneemt, ook bijvoorbeeld het energieverbruik toeneemt. Wat wel geconcludeerd mag worden is dat de economische groei groter is geweest dan de groei van milieubelasting."

Monitoring houdt scherp

Was het haven- en industrierrein eind jaren negentig uniek in de aanpak naar duurzaamheid, ruim tien jaar later is er in Nederland nog geen enkel ander bedrijventerrein die de milieubelasting en duurzaamheidskansen zo nadrukkelijk volgt. "Monitoring is een constante factor die de bedrijven en de overheden scherp houdt. Zonder dat waren de duurzaamheidsinitiatieven misschien wel ter ziele gegaan. Gelukkig is dat niet gebeurd en kunnen we ons focussen op de toekomst. In de monitoring zullen meer en meer de resultaten van de duurzaamheidsprojecten te zien zijn: hoeveel reststromen worden er uitgewisseld, wat is het aandeel van restwarmte in de totale energieafname, wat is het resultaat van waterprojecten. Wellicht kunnen we de gegevens in de toekomst nog verder analyseren. Dat zou nog meer inzicht geven op de kansen die er op Moerdijk liggen."

► Het volledige monitoringrapport kunt u downloaden via de website van het havenschap: www.portofmoerdijk.nl, havenschap, publicaties

Colofon

Deze nieuwsbrief Duurzame verbindingen Moerdijk is een uitgave van Havenschap Moerdijk, Havennummer 001 Plaza 3, 4782 SL Moerdijk Postbus 17, 4780 AA Moerdijk portoffice@havenschapmoerdijk.nl www.portofmoerdijk.nl

Tekst: E. Kwakkenbos, BMD Advies Zuid-Nederland
Productie en vormgeving: Drukkerij Capello, Heinkenszand